

Granly, Infirmerivej, Flyvestation Vandel

matr.nr. 1e Hofmansfeldt og 2 p Vandel

Matr. nr. 1e Hofmansfeldt, senere benævnt "Granly", blev jævnfør tingbogen udstykket i 1857 fra matr. nr. 1a Hofmansfeldt, den østligste af de tre kolonigårde, som udgjorde Hofmansfeldt by tidligere kaldet Lille Rygbjerg.

Gården, som lå umiddelbart øst for dammen i Hofmansfeldt var da ejet af Niels Pedersen og hustru Ane Kirstine Nielsen.

Niels Pedersen havde ved kongeligt skøde frikøbt gården til selveje mod betaling af de såkaldte kongepenge i 1854.

1857

Hans Knudsen

Hans Knudsen opførte sandsynligvis den trelængede ejendom efter udstykningen i 1857 med stuehus mod øst, stald mod syd og stald og lade mod nord.

Måske var der i begyndelsen kun opført et mindre beboelseshus og udlængerne kommet til senere. Det nuværende stuehus bærer præg af at være bygget først i 1900-tallet.

I 1945 hørte der 26 hektar til ejendommen.

Hans Knudsen var døbt i Bredsten sogn 26/4 1815 som søn af gårdmand Knud Christensen og hustru Else Nielsdatter af Ollerup.

Han var gift med Ane Hansdatter født 1/1 1818 i Ødsted som datter af gårdmand Hans Thomsen og hustru Johanne Marie Madsdatter fra Vandel. Hun blev konfirmeret i Randbøl kirke i foråret 1832 og fik "Dom i Kundskab og opførsel: God og sædelig".

Folketællingen af 1860 (opslag10) opremser familien på Granly således:

Hans Knudsen 45 år, gift, født i Bredsten sogn, lever af jordlodden, gårdbeboer

Ane Hansdatter 43 år, gift, født i Randbøl Sogn, hans kone

Ingeborg Kirstine Hansen 10 år, ugift, født i Jelling sogn

Hansine Johanna Maria Hansen 7 år, ugift, født i Jelling sogn deres børn

Else Maria Hansen 5 år, ugift, født i Nørup sogn.

Hans Knudsen døde 13/2 1881 64 år.

Ane Hansdatter og Hans Knudsen

Ane Hansdatter

Hans Knudsens enke overtog ejendommen ved skifteretsattest i 1881, men solgte den kort efter til sin svigersøn Peder Jens Pedersen, gift med Hansine Johanna Maria Hansen (se folketællingen af 1860 ovenfor).

Ane Hansdatter døde 6/1 1882 i Egtved men blev begravet på Randbøl kirkegård.

*Granly set fra nordøst. Årstal ukendt. Bemærk den sammenbyggede stald og lade i kampesten.
Foto ved Lokalarkivet i Vandel.*

1881

Peder Jens Pedersen

Peder Jens Pedersen var født 30/3 1854 som søn af Peder Christian Eskildsen og hustru Kirstine Marie Olesdatter, Brændgaarde, Øster Aast, Lindeballe Sogn.

Han var gift med Hansine Johanne Marie Hansen født 28/2 1853 i Jelling som datter af Hans Knudsen og hustru Kirstine Ane Hansdatter, Ll. Rygbjerg (Hofmansfelt). (se ovenfor).

Peder Jens Pedersen og hustruen ejede og boede på Skovgaard ca. 2 km nord for Granly.

I 1881 købte han yderligere landejendommen "Granly", af enke Ane Knudsen, født Hansdatter, som var hans svigermor. I forvejen ejede han matr.nr. 2p af Vandel, (den nordligste del af ejendommens jord), men som var fulgt med incl. kirketidende ved købet af Skovgaard i 1875.
Denne parcel tillagde han Granly ved denne lejlighed.

I 1884 tilkøbte han to stykker jord matr. nr. 3n og 3i af Lihme (sikkert et stykke eng) ved tvangsauktion.

Det ser ud til, at Peder Jens Pedersens forældre herefter boede på aftægt på Granly. Deres adresse var ifølge kirkebogen for Randbøl sogn Hofmansfeldt.

Peder Christian Eskildsen var veteran fra treårskrigen 1848-51. Han ses her med HM Kong Frederik VII

erindringsmedalje anlagt.

Peder Christian Eskildsen gjorde tjeneste ved 1. Bataljons 3. Kompagni som menig nr. 202 i tiden 24/3 1850 til 10/2 1851.

Han blev såret i sin tjeneste under krigen 1848-51 den 25. juli 1850 under slaget ved Isted og indlagt på lazaret i Fredericia. (se nedenfor).

Mens han var soldat giftede han sig 4/5 1850 med Kirstine Marie Olesdatter.

Parrets førstefødte kom til verden 1852. Parret fik 9 børn i alt, herunder Peder Jens Pedersen.

Veteranerne skulle selv ansøge om at få tildelt HM Kong Frederik VII erindringsmedalje, hvilket der først blev åbnet for i 1880'erne.

Herunder vises et foto af Peder Christian Eskildsens ansøgning. Originalen findes på Rigsarkivet. Fotoet blev taget i januar 2013 af Carsten Madsen.

Spørgsmaal.	Svar.
Hvad er Deres fulde Navn?	Peter Christian Esbensen
Hvilken Dag og hvilket Aar er De født?	21 ^{de} November 1823
I hvilket Aar har De deltaget i Krigen?	1850
Med hvilken Afdeling (Institution) tjente De dengang?	1 ^{ste} Pansjers Battaljon
Med hvilket Compagni, Escadron eller Batteri stod De?	3 Compagnie
Hvilket Numer havde De?	Nr. 202
Fra og til hvilken Dag var De tjenestegjørende?	fra 24 ^{de} Mai 1850 til 10 ^{de} Februar 1851
Tjente De som Menig eller som Befalingsmand?	Menig
Blev De saaret i Krigen? Naar?	Saaret ved Jylland den 25 ^{de} Juni 1850
Har de ligget paa Lazareth? Paa hvilket?	paa Lazarettet i Frederiks
Blev De fangen i Krigen? Naar og hvor?	Nei
Har De Pension eller Invalidforsørgelse? Hvilket Numer har Deres Pensionsbrev?	Nei
Er De Medlem af „De danske Vaabenbrødres Selvfab“? I hvilken af dette Afdelinger og i hvilket Numer staaer De?	Nei
Hvilken er Deres nuværende Stilling?	Landsmand
Hvor har De nu Bopæl? (Hvis De ikke boer i en Kjøbstad, bedes Amt, Herred, Sogn og By opgivet).	Brøndgaard Linnesholm Sogn Torshavn
Hvilken er Deres nuværende Adresse?	Til Peter Christian Esbensen Brøndgaard Linnesholm Sogn

Teksten på Peder Christian Eskildsens svar på de stillede spørgsmål skal læses således linie for linie:

Peder Christian Eskildsen

21'de November 1823

1850

1'ste Reserve Battallion

3. Compagnie

No 202

fra 24'de Mai 1850 til 10'de Februar 1851

Menig

Saaret ved Ildsted den 25'de Juni 1850

paa Lazerettet i Fredericia

Nei

Nei

Nei

Landmand

Brændgaard Linneballe Sogn Øster Aast

Til Peder Christian Eskildsen Brændgaard Linneballe Sogn Øster Aast

Man må bemærke, at Peder Christian Eskildsen har taget fejl af månederne for slaget ved Isted.

Slaget stod vitterligt 25. juli 1850 og ikke 25. juni som Peder Christian skrev. Det var i øvrigt det største slag den danske hær nogensinde har deltaget i indenfor historisk tid.

Nedenfor vises et uddrag af Frits Holst' bog Felttogene i vore første Frihedsaar omhandlende 1. reservebataljons kamp omkring Øvre og Nedre Stollik nær Isted, hvor Peder Christian Eskildsen sandsynligvis blev såret i kampen. Mange af hans kammerater og overordnede faldt i kampen eller blev sårede.

de fleste Tanken om yderligere Modstand og søgte Redning, men Schleppegrell vilde dog endnu engang forsøge at fralukke Lykken at Smil. Paa hans Opfordring gjorde de saa endnu tilstedeværende Dragoner et ligesaa kjækt som haabløst Indhug, og selv fulgte Generalen med hen ad Vejen med sin Stabschef. Snart brødes Rytternes Linje af Fjendens heftige Id, og de, der ikke faldt, sprængte skyndsomst tilbage og forlod de saa haardt omstrødte Marker. Schleppegrell selv søgnede til Jorden, truffen af en Geværkugle i Panden; hans Stabschef, Oberstlieutenant Bälow, laa haardt saaret ved hans Side. Fjendtlige Soldater lagde Helten paa en Græftkant ved Vejen, og trindt om gjemte Fjendens Kommandoord og Sejrsraab, men Schleppegrell levede dog længe nok til igjen at se sine kjære danske Jenser paa ny trænge frem.

Den sejrende Fjende begyndte nu at udbrede sig i Egnen vestpaa, hemmed Rømmek, drivende Levninger af et Par Kompagnier og nogle forsprængte Ryttere foran sig. Lønborgs Kanoner, der havde maattet opgive deres Stilling nord for Ised Sø, sluttede sig til denne Skare og forsøgte, men forgjæves, flere Gange at tage Stilling for at standse Forfølgerne.

Havde Schleppegrell blot kunnet holde ud et Kvartér Tid endnu, var han bleven Vidne til, at Bladet vendte sig. Vor Reserve, under Oberstlieutenant Henckel, hvis Indgriben Schleppegrell saa længelefsfuldt havde ventet, var bleven sinket paa sin Marsch, saaledes at den først Klokken hemmed 7, altsaa ved den Tid, da 13de Bataillon blev kastet helt ud af Øvre Stollik, naaede frem til Byen. Henckel opfattede hurtig hele Stillingens Alvor og førte 1ste Reservebataillon, formæret i Kompagnikolonner, frem til Angreb paa den mellem Øvre og Nedre Stollik fremtrængende Fjende, samtidig med, at han lod Batteriet Just kjøre op under Dækning af 1 Kompagni af 3dje Reservebataillon. Saa snart var 13de Bataillon saa, at den ikke mere stod ene, trængte den igjen frem og fornyede Kampen om den brændende By. De foran og øst for Byen værende Fjender bleve snart kastede af 1ste Reservebataillon, som derved mistede Kaptajnerne Falkenberg og Lundahl samt Lieutenants Strauss, men i Byen vedblev Kampen nu som før at rase med uforminsket Heflighed. Fra Vinduer, Loftet og Kjældere kuldede Skud paa Skud, og det syntes næsten umuligt at komme frem. Da førte Lieutenants Thestrup to

Rittmeister Meyer.

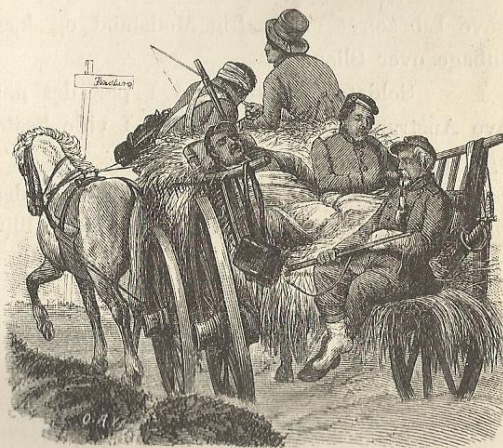
1. reservebatillon omtales i fjerde linie fra neden.

Øvre og Nedre Stollik ses midt i kortet til højre, hvor kortet er foldet.

Højderne nord for Slesvig By saas tydelig, hvorledes de opløste, fjendtlige Batailloner samlede sig ved Hadeby for derfra at fortsætte Tilbagegangen. Først Kl. 9 om Aftenen rykkede de første danske Soldater — 2 Kompagnier af 2den lette — ind i Slesvig By. Byen var som uddød, Gardinerne nedrullede og ingen Mennesker paa Gaderne. Den eneste, der modtog de danske venligt, var Madam Esselbach; hun stod i Døren til sit Hotel og nikkede til alle sine gamle Bekjendte fra 48. Det meste af 2den Division rykkede efterhaanden gennem Byen, tilligemed Reserveartilleriet og et Par Eskadroner Husarer, og gik i Bivuak bag Danevirke, mellem Hadeby Nor og Bustrup Dam. 1ste Division og Reserverytteriet lagde sig omkring Skovby og Lyrskov. Snart hvilede vore trætte Folk trint om paa Markerne; de vare jo vante til at søge deres Natteleje under aaben Himmel, hvor det kunde træffe sig. At komme under Tag, tænkte ingen paa; Spørgsmaalet var kun, som en vittig Læge bemærkede: „I hvilken Gemyse skulle vi nu ligge?“ Det blev nok Ærter for hans Vedkommende.

Slaget var vundet. Udmattede og nedslaaede vandrede Slesvig-Holstenerne i Mørket ad Rendsborg til, og paa Danmarks gamle Grænsevold stod igjen de danske Soldater. Men Sejren var dyrekjøbt. Medens vore kjække Soldater rykkede frem mod Syd, bevægede et langt, sørgeligt Vogntog sig langsomt mod Nord ad Flensborg til; det bragte den store Skare saarede til Lasareterne. Stille og taalmodige laa de i Halmen og ventede længselsfuldt paa at naa frem til den kjærlige Pleje, der var beredt dem. Flensborg By viste den Dag, bedre end maaske nogen sinde før, sit gode, danske Sindelag, og den udtømmelige Kjærlighed og Taknemlighed, som blev vist vore lidende Soldater, hører til de skønneste Minder fra Krigen.

48 Officerer, 47 Underofficerer og 750 Menige havde fundet Heltedøden paa de to Slagdage ved Isted. De fleste af dem bleve jordede i den store Krigergrav paa Flensborg Kirkegaard, men adskillige bleve ogsaa nedgravede paa Valpladsen. Dér, hvor Schleppegrell og Læssøe vare faldne, blev senere sat Stene med Indskrift: „Her faldt Schleppegrell“, „Her faldt Læssøe“, simple Ord, og dog nok til klart at minde hver dansk om, hvad Sønderjydlands Gjenerhvervelse

Saarede kjøre til Flensborg.

Slaget var vundet. Mange sårede blev kørt til lazeret i Flensborg, nogle videre til Brødremenighedskirken i Christiansfeld, hvor der var indrettet lazeret, eller til et tilsvarende i Fredericia, hvor Peder Christian Eskildsen kom til og blev behandlet.

Efter opholdet her blev han sendt tilbage til sit kompagni og forrettede fortsat tjeneste til 10/2 1851.

Her er han så - Peder Christian - på sin post nær Isted.

Kristine Marie Olesdatter.

Peder Christian Eskildsen døde 18/7 1894, 70 år.

Kirstine Marie Olesdatter døde 30/4 1909 i Klink, Hejnsvig sogn 76 år.

De ligger begravet på Randbøl kirkegård.

Peder Jens Pedersen var sognefoged for Randbøl sogn fra 1900 til 23/5 1925.

Han var sognerådsformand for Randbøl sogn fra 1897 til 1903 og medlem af sognerådet fra 1896 til 1902.

Peder Jens Pedersen var en meget agtet person i sognet. Da han forlod sit beskikkede hverv som sognefoged i 1925 tildeltes han en stor sølvpokal med følgende inskription: " Til P.J. Pedersen Sognefoged for Randbøl. Tak fra sognets beboere. 1900 – 23/5 1925".

Sølvpokalen som nævnes ovenfor.

*Peder Jens Pedersen.
Foto ved Irma og Carsten Madsen.*

Hansine Johanne Marie

Peder Jens Pedersen mistede sin hustru Hansine Johanne Marie Hansen 31/5 1902 49 år gammel.

Da Peder Jens Pedersen overdrog Skovgaard til sin søn Christian Holger i 1905, flyttede han ud på Granly, hvor han boede sammen med to af sine børn Hans Pedersen og datteren Agnes Kirstine Pedersen. Peder Jens Pedersen døde 18/10 1926.

Se nærmere omtale vedrørende Peder Jens Pedersen under "[Skovgaard](#)", [Vandel](#).

Granly set fra vest. Årstal ukendt. Foto ved Lokalarkivet i Vandel.

1913

Marinus Aksel Pedersen

Marinus Aksel Pedersen var søn af Peder Jens Pedersen og hustru Hansine Johanne Marie Hansen og var født 8/4 1889.

Han var ungkarl da han overtog Granly i 1913, men havde en husbestyrerinde ansat.

Han giftede sig 27/10 1916 med Helga Thyra Hansen Ravn af Vandel Mark, født 23/5 1896 på Nørre Bjert Mark, Eltang sogn, datter af arbejdsmand Niels Ravn Hansen og hustru Karoline Schmidt.

19/3 1919 fødtes tvillingerne Egon og Viggo Ravn Pedersen.

*Helga og Aksel Pedersens bryllupsbillede fra 1916.
Foto Lokalarkivet i Vandel.*

Helga og Aksel Pedersen med tvillingerne Egon (t.v.) og Viggo.

Aksel Pedersen på gårdspladsen på Granly omkring 1914. Damen er Aksel Pedersens husholderske ,måske Laura Knudsen.

*Der vides ikke hvem drengen med hesten er.
Foto ved Lokalkivet i Vandel.*

1944

Besættelsen

Da den tyske værnemagt havde besluttet, at der skulle etableres en tysk militær flyveplads i området syd for Vandel, gik et omfattende arbejde i gang med erhvervelse af de berørte arealer og de mange landejendomme og huse der lå indenfor den kommende flyveplads grænser.

Dette skete efter et fastlagt mønster med bestemte procedurer og dokumenteret i standardiserede formularer.

I princippet var den danske stat, som på tyskernes vegne overtog de berørte ejendomme mod erstatning, men i praksis udført af amterne, i dette tilfælde Vejle Amt.

De juridiske aspekter og udfærdigelsen af dokumenter, samt udredning af pengebeløb blev her i området varetaget af landsretssagfører Dr. Jur. Clausen, Jomfrustien 5, Haderslev.

Første trin var en besigtigelse af ejendommene med tilhørende skitsering og fotografering udført af den tyske værnemagt ved Stellvertretende Baurat (Vicebyggningsinspektør) Hermann Süling.

Dette arbejde foregik i det sene efterår 1943.

I begyndelsen af januar 1944 modtog lodsejerne et beslaglæggelsesdekret fra Intendanten hos den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark på såvel dansk som på tysk, til fordel for den tyske Værnemagt, Generalen for Luftvåbnet i Danmark. Standarddokument.

I slutningen af januar 1944 tilskrev Vejle Amt de berørte lodsejere hvornår de skulle forlade deres ejendom, mange pr. 15. februar.

Dernæst fik de berørte lodsejere én for én besøg af en vurderings- og besigtigelseskommision, normalt bestående af den lokale sognefoged, en repræsentant fra Vejle Amt og en person fra den tyske værnemagt.

Herunder blev der "aftalt" med ejerne hvor meget der skulle stilles til rådighed for tyskerne og fastlagt en lejeaftale og pris for brug af ejendommene. Lejekontrakten var et standarddokument.

For en del af beboerne fandt disse besøg allerede sted fra omkring juletid 1943 og frem.

Der kunne klages over erstatningens størrelse til et vurderingsnævn, hvilket en del benyttede sig af, men i reglen uden virkning.

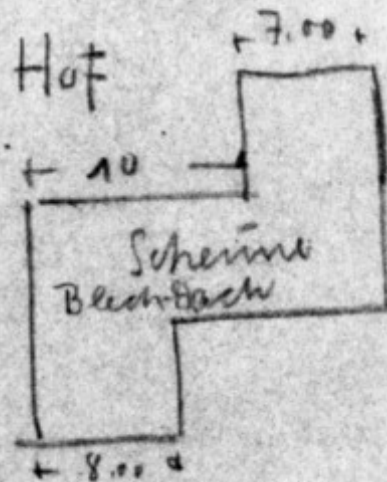
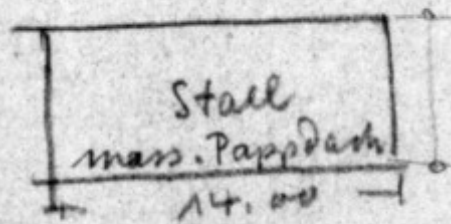
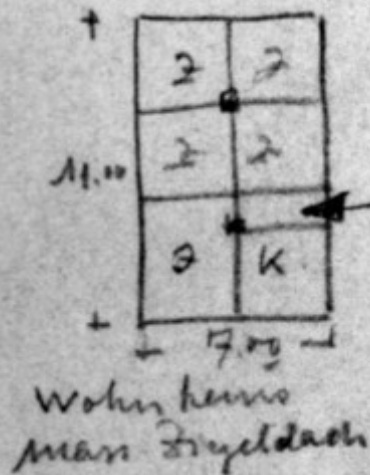
Et af de juridiske dokumenter var en såkaldt skødeklausul, som fastsatte, at de tidligere ejere af ejendommene havde tilbagekøbsret til dem, når krigen var slut, medmindre den danske stat bestemte at de skulle anvendes til offentlige formål. Det var tilfældet for alle de ejendomme, som lå indenfor det område, som senere blev til Flyvestation Vandel.

Efter krigen nedsattes en række afviklingskommisioner, som skulle rede trådene ud efter blandt andet sagerne om de beslaglagte ejendomme.

Herfra kendes "Registrering Vejle og Ribe amter, Beskrivelse af flyveplads Vandel", hvoraf fremgår hver enkelt ejendoms status efter krigen og blandt andet hvor meget de daværende ejere fik tilkendt i erstatning. En kopi af denne beskrivelse forefindes på Lokalarkivet i Vandel.

Granly blev tildelt tysk nr. 75.

Gehöft No 75

El. vorhanden.
Zustand: mittel
Inhalt: 20 Mann

26.43
11.

Stellvertretende Baurat Hermann Sülings skite og foto af Granly fra november 1943.

Efter krigen beskrev Indenrigsministeriets Afviklingsudvalg af 16. maj 1945, Registrering af Vejle og Ribe Amter, Beskrivelse af Flyveplads Vandel, gårdens tilstand således:

Matr. nr. 1e Hofmannsfeldt og 2p, 2ø, 2ag Vandel.
Areal 264325 kvm. Ejer Marinus Aksel Pedersen
Vederlagets størrelse 42.705 kr.

Landbrugsejendom (365 kvm.) 3-længet, alle længer dækket med zink. Stuehuset af røde sten. Megen skade på gulve p. gr. af belægning.
Centralvarmekomfur mangler ringe. Anlæg tilsyneladende intakt. Den ene skorstenspipe delvis nedrevet. Udlængerne ret gamle. Staldinventaret borte eller ødelagt. En med udlængen sammenbygget lade ombygget til 3 værelser, kan dog nemt tilbageføres.
Bem.: Have tilgroet. Ubeboet.

Aksel Pedersen og familie opholdt sig under resten af krigen ved Nr. Snede.

Aksel Pedersen kunne ikke gøre brug af sin tilbagekøbsklausul efter krigen, fordi gården lå i det område den danske stat havde udset til kommende dansk militær flyvestation.

Aksel Pedersen og familie flyttede til ejendommen Hedelykke på Randbølvej i Vandel, som før krigen var ejet af Hans Pedersen, en bror til Aksel Pedersen.
Tvillingerne Egon og Viggo Ravn Pedersen overtog senere Hedelykke efter deres forældre.

Granly havde således været i samme families eje fra opførelsen i 1857 til tyskerne tog den i 1944.

1948

Militær flyveplads

1/1 1948 overtog det daværende Krigsministerium flyvepladsen i Vandel, og med Flyvevåbnets oprettelse i 1950 og påfølgende bevilling til udbygning af banesystemerne m.v. i 1952 oprettedes Flyvestation Vandel.

Flyvestationen tildelte ejendommen bygningsnummer 184.

Granly blev dermed overtaget af flyvestationen og blev i de første år anvendt som depot for forskellige genstande. I slutningen af 1950'erne blev stuehuset istandsat til anvendelse som lejebolig for tjenstgørende personel på Flyvestation Vandel.

Ved samme lejlighed blev den nordlige længe revet ned. Tidspunktet er dog ret usikkert.

Senere blev huset indrettet først som militær tandlægeklinik og efter nogen tid også til egentlig lægekonsultation.

Læge- og tandlægetjenesten foregik på den måde, at der var ugentlig konsultation af læger (flyvemedicinere) og tandlæger fra infirmeriet på Flyvestation Skrydstrup. Efterhånden kaldtes det forhenværende Granly for infirmeriet.

Efter nogle år blev lægetjenesten flyttet bygning nr.1 i Vandel by. I 1991 oprettede læge Georg Ågaard lægepraksis samme sted.

Stuehuset blev derefter igen brugt som lejebolig for ansatte på flyvestationen dels som depot for forsyningstjenesten, indtil flyvestationen lukkede i 2003.
For nærværende er stedet igen lejebolig, idet huset bebos af en ansat i Erhvervspark Vandel's grusgrav.

Stuehuset set fra nordøst september 2012. Foto N.M. Schaiffel-Nielsen.

Granly set fra nordvest september 2012. Foto N.M. Schaiffel-Nielsen.

Kilder og henvisninger.

* Randbøl Sogns Lokalarkiv og Museumsforening

* Folketællinger og kirkebøger.

* Irma og Carsten Madsen, Toftlund. Fotos uden kildeangivelse er stillet til rådighed af Irma og Carsten Madsen.

* Frits Holts: Felttogene i vore første Frihedsaar.